

Foto: Ellen Marie Forsberg

Sosialt fellesskap i Geitmyra parsellhage.

Grønnsaker og tilhørighet: parsellhager gir sunn mat og trivsel

Parsellhager er ettertraktet av mange. Dyrkere får ‘dobbel’ utbytte av hagen sin i form av fersk frukt og grønt, og sosialt fellesskap. De minst ressurssterke dyrkerne er de som profiterer mest.

Byer bør legge til rette for at flest mulig innbyggere tilbys mulighet for hagedyrking, særlig sårbare grupper med lav inntekt, lavt utdanningsnivå, innvandrerbakgrunn eller redusert fysisk og psykisk helse.

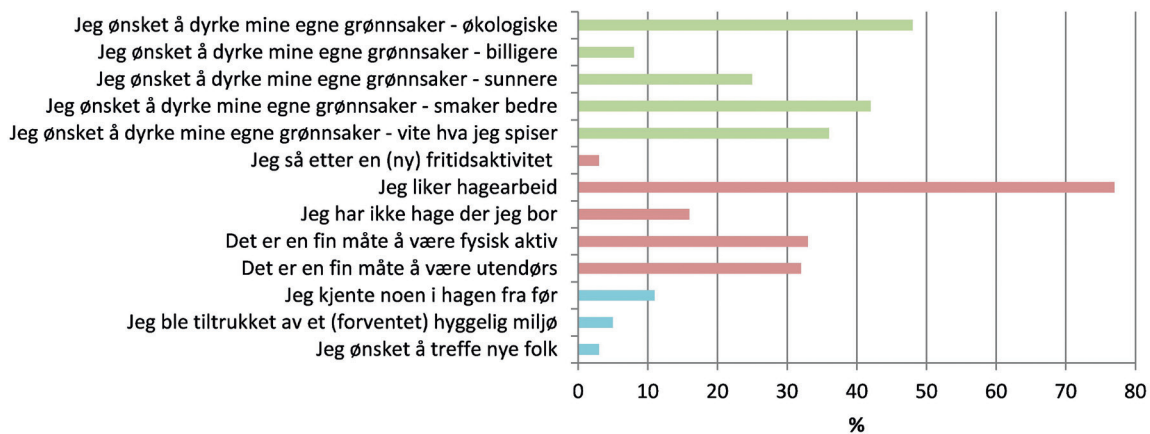
TRE HAGER I TO BYER OG TO LAND

Vi har spurt dyrkere fra to parsellhager i Oslo og en kolonihage i Almere, Nederland, om hvorfor de startet med parselldyrking og hva de setter pris på ved å dyrke. I Oslo delte vi studien mellom Geitmyra parsellhage i vest og Nedre Stovner parsellhage øst i byen. Windhoek kolonihage i Almere gav et dekkende bilde av alle dyrkerne i byen. Alle tre hagene er typiske, og alle hadde venteliste for nye medlemmer i 2014.

Undersøkelsen ble gjennomført ved hjelp av spørreskjemaer. Totalt svarte 128 dyrkere, derav 47 i Oslo (36 på Geitmyra og 11 på Nedre Stovner), og 81 i Almere. I tillegg gjennomførte vi 11 intervjuer med dyrkere i Oslo (seks på Geitmyra og fem på Nedre Stovner), og ti i Almere.

MOTIVASJON AV ØKOLOGISK, SMAKRIK MAT OG TRIVSEL I FELLESSKAP

Gleden ved å dyrke er blant de tre viktigste begrunnelsene for å skaffe seg hageparsell for mer enn 75 % av dyrkerne. De andre to hovedgrunnene var ønske om økologiske og mer smaksrike grønnsaker. Disse ble nevnt av henholdsvis 48 og 42 % av dyrkerne. Begrun-

Dyrkernes hovedmotivasjoner for å ha skaffet seg hageparsell (inntil tre svar mulig), relatert til avling (grønn), dyrking (rød) og sosialt fellesskap (blå).

nelser knyttet til det sosiale fellesskapet nevnes i langt mindre grad. Det å ha bekjente i hagen fra før teller mest blant disse, men kun for 11 % av dyrkerne.

Nærmere en tredjedel (31 %) av alle dyrkerne ga uttrykk for at de kun kjøper en liten del av grønnsakene de spiser. Her er det en større andel i Almere enn i Oslo, muligens fordi vekstsesongen er lengre i Nederland, og fordi parsellene i Almere (100 – 180 m²) er større enn i Oslo (Geitmyra 20 – 50 m², Nedre Stovner 42 – 72 m²).

De aller fleste dyrkerne (90 %) har hatt hageparsellen sin i minst 2 år. I Almere var det faktisk en nokså høy

andel (33 %, vs. 7 og 3 % i Oslo) med mer enn 10 års fartstid. En årsak kan være at hagen der (anlagt i 1980) er en god del eldre enn hagene i Oslo (Geitmyra 1990, Nedre Stovner 2008).

Mer enn 80 % oppgav at de kjenner minst fem andre parselldyrkere i hagen sin. Så å si alle (99 %) slår av en prat med hagefeller, to tredjedeler nesten eller hver gang. Nesten halvparten av dyrkerne konstaterte at det å kjenne hagefeller gjør det mer attraktivt å oppsøke hagen (38 %). For noen utgjør hagelaget hoveddelen av deres sosiale nettverk (10 %).

Foto: Gerrit Westerveld

Praktisk læring på dugnad: Tilrettelegging for permakultur i Windhoek kolonihage.

JA, TAKK – BEGGE DELER!

Parselldyrkerne vurderer betydningen av matproduksjon og det sosiale fellesskapet med andre dyrkere ulikt. Likevel oppleves både dyrkingen og fellesskapet som helt grunnleggende for tilværelsen som dyrker. Betydningen av disse faktorene for den enkelte dyrkeren øker gjerne parallelt. Samtidig er det tydelige forskjeller mellom hagene.

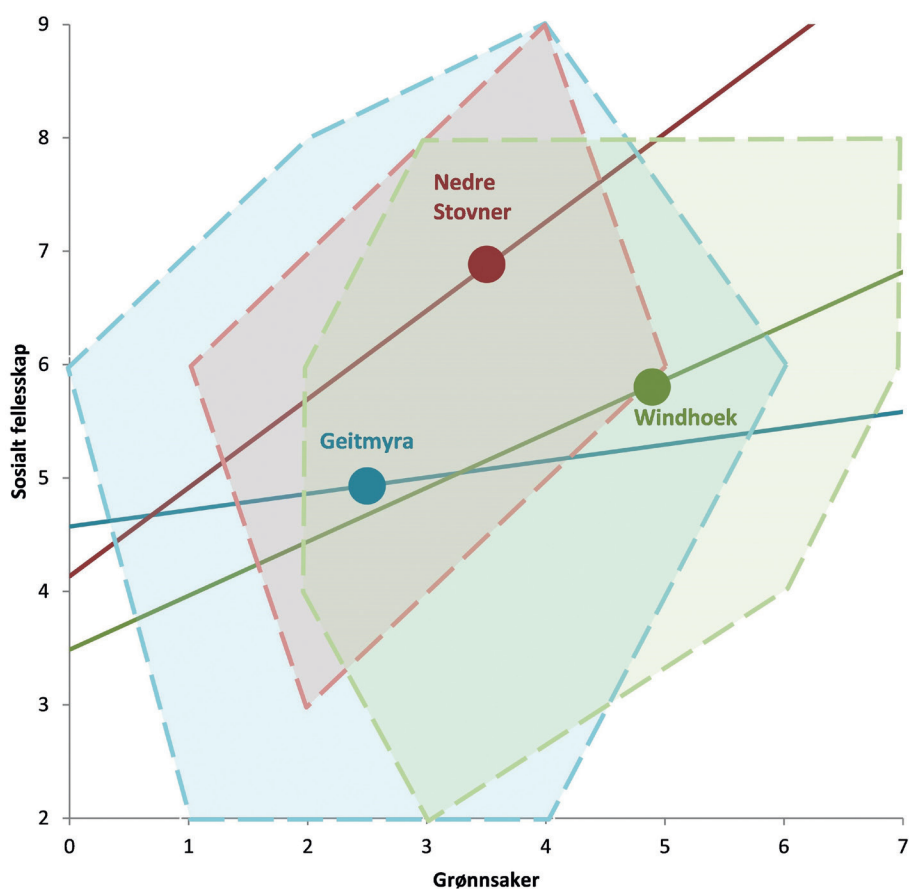
For å synliggjøre våre funn har vi satt svarene fra dyrkerne inn i et poengsystem. Vi har rangert betydningen av matproduksjonen (0-7 poeng) og det sosiale fellesskapet (0-9 poeng) etter type og antall motivasjoner og aktiviteter som dyrkerne oppgav i spørreskjemaet.

Høyest score på «grønnsaksaksen» finner vi på Windhoek (4,9 poeng i snitt, versus 3,5 på Nedre Stovner og 2,5 på Geitmyra). Dette samsvarer med den relativt store graden av selvforsyning på Windhoek som er

nevnt ovenfor. Høyest score på «fellesskapsaksen» er det på Nedre Stovner (6,9 poeng i snitt, versus 5,8 på Windhoek og 4,9 på Geitmyra). Dyrkerne på Geitmyra scorer altså lavest på begge faktorene.

Disse resultatene mener vi i stor grad gjenspeiler sosioøkonomiske forskjeller mellom dyrkerne, særlig når det gjelder Geitmyra og Nedre Stovner. 92 % av dyrkerne som svarte fra Geitmyra hadde fullført universitetsutdanning og 79% hadde norsk bakgrunn. Alle andre unntatt én var fra Europa for øvrig eller fra Nord-Amerika. Derimot hadde to tredjedeler av dyrkerne som svarte fra Nedre Stovner avsluttet sin utdanning etter grunn- eller videregående skole. Kun 40 % var etnisk norske og mer enn halvparten var fra ulike deler av Asia.

I tillegg ligger hagene i de fleste tilfellene mindre enn 3 km fra dyrkernes bosted. Dermed gjenspeiler dyrkerne forskjeller mellom befolkningen i ulike deler

Betydningen av grønnsaker og sosialt fellesskap for dyrkerne varierer: Matproduksjonen teller mest på Windhoek, mens følelsen av tilhørighet vurderes viktigst på Nedre Stovner. Punktene viser gjennomsnittlige poengtall for dyrkerne i hver hage. Flatene viser spredningen i svarene. Stigende trendlinjer viser at betydningen av begge faktorer er høyere for noen dyrkere enn for andre.

Foto: Esther J. Veen

Ferske grønnsaker i Nedre Stovner parsellhage.

av byen. Nabolaget til Geitmyra i Oslo vest preges av relativt velstående unge familier, mens området rundt Nedre Stover i Oslo øst har relativt store innslag ikke-europeiske innvandrere og arbeidsledige. Betydningen av parsellhagene kan altså variere i samsvar med innbyggers ulike kjøpekraft for mat og deres ulike muligheter for deltakelse i sosiale nettverk utenom parsellhagen.

FERSK OG SUNN MAT LETT TILGJENGELIG, MØTEPLASSER OG NETTVERK

Parsellhager har åpenbart mange positive effekter, helsemessig og sosialt. Om økte muligheter for tilgang på hagedyrking virker samfunnsøkonomisk

positivt, for eksempel ved å redusere behov for helse- og sosiale tjenester, spurte vi ikke i vår studie. Likevel gir våre funn grunn til å tro at det kan være slik. Derfor bør politikere og byplanleggere sette av tilstrekkelig med hagearealer i hver bydel.

REFERANSE

Veen, E.J. & Eiter, S. 2018. Vegetables and social relations in Norway and the Netherlands: A comparative analysis of urban allotment gardeners. *Nature and Culture* 13 (1), 135–160.

Data ble innsamlet i Oslo som del av EJV's Short-Term Scientific Mission (STSM) ved Norsk institutt for skog og landskap i august-september 2014, finansiert av COST Action TU1201 «Urban Allotment Gardens in Europe», i Almere som del av hennes doktorgradsprosjekt ved Universitetet i Wageningen. SEs arbeid med prosjektet ble finansiert av Landbruks- og matdepartementet gjennom Norges forskningsråd, prosjektnr. 194052 (Skog og landskap) og 194051 (NIBIO).

FORFATTERE:

Sebastian Eiter – Avdeling for landskapsobservasjon
sebastian.eiter@nibio.no

Esther J. Veen – Rural Sociology Group, Wageningen University & Research, Nederland